

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Історико-соціологічний факультет
Кафедра політичних наук

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

НАУКОВИЙ ВІСНИК РДГУ

Випуск 14

Рівне – 2016

Панорама політологічних студій :
Науковий вісник Рівненського державного гуманітарного університету. –
Рівне : РДГУ, 2016. – Вип. 14. – 284 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

1. **Бортніков В. І.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політології та державного управління Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.
2. **Гон М. М.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політичних наук Рівненського державного гуманітарного університету (головний редактор).
3. **Канцелярук Б. І.** – д.політ.н., головний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
4. **Киридон А. М.** – д.і.н., професор, директор Державної наукової установи «Енциклопедичне видавництво».
5. **Круглашов А. М.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
6. **Макаренко Є. А.** – д.політ.н., провідний науковий співробітник відділу трансатлантичних досліджень Інституту світової економіки і міжнародних відносин.
7. **Монолатій І. С.** – д.політ.н., професор кафедри політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
8. **Постоловський Р. М.** – к.і.н., професор, завідувач кафедри всесвітньої історії, ректор Рівненського державного гуманітарного університету.
9. **Тихомирова Є. Б.** – д.політ.н., професор, завідувач кафедри міжнародної інформації Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.
10. **Троян С. С.** – д.і.н., професор кафедри зовнішньої політики і дипломатії Дипломатичної академії України при Міністерстві закордонних справ України.
11. **Шеретюк В. М.** – к.і.н., доцент, декан історико-соціологічного факультету Рівненського державного гуманітарного університету.
12. **Шугасва Л. М.** – д.філос.н., професор, завідувач кафедри філософії Рівненського державного гуманітарного університету.
13. **Юсків Б. М.** – д.політ.н., професор кафедри економічної кібернетики Рівненського державного гуманітарного університету.

Друкується за рішенням вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету.
Протокол № 3 від 31 березня 2016 р.

За редакцією д.політ.н., професора М. М. Гона

Науковий вісник «Панорама політологічних студій»
затверджений ВАК України науковим фаховим виданням з політичних наук
(постанова Президії ВАК України від 14 квітня 2010 р. № 1 – 05/3)
Свідцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія КВ №16166-4638 Р

У збірнику опубліковані статті з теорії та методології політичної науки, зовнішньої політики і міжнародних відносин, політичних інститутів та процесів, а також дослідження в царині етнополітології та етнодержавознавства.

Збірник адресований всім, хто цікавиться політичною наукою.

Адреса редакції: кафедра політичних наук,
Рівненський державний гуманітарний університет,
вул. Пластова, 29, м. Рівне, 33028.

ЗМІСТ

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ ПОЛІТИЧНОЇ НАУКИ

Хома Н. М.	7	Кластерний підхід до організації представницької архітектури: аналіз підходів із позицій політичної урбаністики
Маслов Ю. К.	13	Трансценденції влади як технічні дії з формування соціально-політичного порядку у суспільстві
Лаврук Т. П.	19	Об'єктивний та суб'єктивний аспекти дихотомії дефініцій демократії
Сандул В. А.	26	Роль політичної етики у професійній політичній діяльності
Голка В. Є.	32	Револьюційний краудфандинг і краудсорсинг: аналіз джерел фінансування та нових форматів протестних акцій
Зельманович І. І.	38	Теоретичні основи дослідження конфлікту як суспільно-політичного явища
Твердохліб Ю. М.	45	Інформаційно-психологічна операція як основний інструмент досягнення політичних цілей у гібридній війні

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА І МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Кириленко О. М.	50	Цілі тисячоліття ООН як довгострокові стратегії глобального розвитку
Бурдяк В. І.	59	Особливості адаптації Болгарії до умов розвитку в складі Європейського Союзу
Фісанов В. П.	67	Боснія і Герцеговина у русі: від Дейтонських угод до офіційної заявки в Європейський Союз

Сидорук Т. В.	75	Позиції Польщі та держав Балтії щодо російсько-українського конфлікту
Черник П. П.	83	Перспективи російсько-української «гібридної війни» та її наслідки для України в глобальному контексті
Кундеус О. М.	90	Проблеми і перспективи європейської інтеграції України
Valiukh L. I.	96	Exansionism in the ideologies of British political parties (1870–1880s)
Бурдяк О. В.	104	Особливості внутрішньої та зовнішньої політики Іспанії в кінці XX – на початку XXI століття

ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Федорчак Т. П.	112	Глобалізація та антиглобалізм в умовах хвиль всесвітньої демократизації
Ротар Н. Ю.	121	Використання образів минулого у формуванні громадянської ідентичності друкованими ЗМІ України
Савойська С. В.	132	Дискусія навколо мовно-політичних проблем та мовної політики у сучасній Україні
Малиновський В. Я.	139	Закон «Про місцеві вибори» та його вплив на формування місцевих рад: на прикладі Волинської області
Бортніков В. І.	145	Політика російського самодержавства на Волині за царювання імператора Олександра I
Ростецька С. І.	152	Поняття та структура регіональної ідентичності в сучасному політичному процесі

Остап'як В. І.	159	Структура та тенденційність реалізації партнерських стратегій України
Ярош Я. Б.	165	Специфіка співпраці політичних партій і громадських організацій у політичних процесах України
Бабіна В. О.	171	Впровадження в Україні демократичних принципів політичного рекламування як потреба часу
Васильчук С. О., Чернова Л. П.	176	Мистецтво і субкультурний молодіжний радикалізм
Скриль С. А.	184	Реформування політичних інститутів у державах Центральної та Східної Європи в контексті євроінтеграційного процесу
Бутирська І. В.	188	Соціальна політика як частина європейського інтеграційного процесу
Андрощук І. М.	197	Еволюційні умови та особливості формування партій та партійної системи в Чехії
Кольцов В. М.	203	Специфіка становлення і функціонування багатопартійності на пострадянському просторі
Шипунов Г. В.	211	Партії «нової політики» як феномен постіндустріального суспільства: ідейно-інституційні особливості
Чубасєвський В. І.	219	Правові підстави участі громадян України на президентських виборах (1991–2014 рр.)
Насадюк Ю. С.	228	Трансформація політичних та громадянських цінностей українського суспільства після Революції Гідності
Манайло-Приходько Р. Ю.	236	Вплив парламентських виборів 2014 року на конфігурацію партійної системи України

Ярошук Л. В.	243	Місцеві вибори у Волинській області 2015 року: вплив політичних партій на виборчий процес
Михальчук С. О.	251	Електронні вибори в Україні: реалії і перспективи

ЕТНОПОЛІТОЛОГІЯ ТА ЕТНОДЕРЖАВОЗНАВСТВО

Харечко І. З.	259	Етніфікація у сучасному українському суспільстві
Гришук О. А.	267	Діяльність російських етнічних акторів в Україні
Лендел Р. А.	273	Перспективи удосконалення етнополітичних відносин в Україні: досвід країн Центральної та Південно-Східної Європи

РЕЦЕНЗІЇ

Гон М. М.	280	Волевиявлення громадян: регіональний фокус на тлі національного
Відомості про авторів	282	
Вимоги до оформлення статей	285	

ЦІЛІ ТИСЯЧОЛІТТЯ ООН ЯК ДОВГОСТРОКОВІ СТРАТЕГІЇ ГЛОБАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

У статті досліджується діяльність ООН як інституту глобального управління на прикладі довгострокових програм глобального розвитку – «Цілі розвитку тисячоліття» (2000–2015 рр.) та «Цілі в області сталого розвитку» (2016–2030 рр.), аналізується їх зміст, фактори та проблеми реалізації.

Ключові слова: Організація Об'єднаних Націй, сталий розвиток, глобальний розвиток, глобальне управління, стратегії глобального розвитку.

Кириленко О. Н. Цели тысячелетия ООН как долгосрочные стратегии глобального развития.

В статье исследуется деятельность ООН как института глобального управления на примере долгосрочных программ глобального развития – «Цели развития тысячелетия» (2000–2015 гг.) и «Цели в области устойчивого развития» (2016–2030 гг.), анализируется их содержание, факторы и проблемы реализации.

Ключевые слова: Организация Объединенных Наций, устойчивое развитие, глобальное развитие, глобальное управление, стратегии глобального развития.

Kirilenko O. M. United Nations Millennium Development Goals as a long-term strategy of global development.

The article deals with the study of the United Nations in the field of strategic management of global development on the example of the programs «Millennium Development Goals» (2000–2015) and «Sustainable Development Goals» (2016–2030). In a global strategic management goes beyond national systems and receives a planetary scale. Subjects of management of global development are the international organizations, primarily the UN, which serves as the institution of global governance.

UN supported the concept of sustainable development and actively involved in the process of implementing, integrating member countries around the policy of sustainable development. The UN «Millennium Development Goals» (2000–2015) and «Sustainable Development Goals» (2016–2030) are aimed to achieve progress through implementation of sustainable development, essential components of which serve to overcome global inequality and preservation of the environment.

The implementation of the UN strategy for sustainable development is complicated by several political, economic and cultural factors. Overcoming of the difficulties in implementing of the UN Millennium requires global integration in various forms of cooperation and partnership of all countries, their political and intellectual elites. An important contribution to the process of implementation of the UN Millennium can do scientists by researches, information and analytical, communicative and educational support.

Key words: United Nations, sustainable development, global development, global governance, global development strategies.

Стратегічне управління відіграє все більшу роль в розвитку суспільства, в діяльності соціальних організацій та інститутів, а також у процесах підвищення їх ефективності, реалізації ними перспективних та складних соціальних проєктів. В умовах глобалізації стратегічне управління виходить за рамки національних систем та отримує планетарний масштаб. Суб'єктами управління глобальним розвитком виступають міжнародні організації, в першу чергу ООН, яка поступово розвиває свої функції світового парламенту та світового уряду.

ООН підтримала концепцію сталого розвитку суспільства та активно включилась в процес її реалізації, об'єднуючі країни-учасниці навколо політики сталого розвитку в глобальному масштабі [1–2]. Синергійний потенціал платформи та стратегій сталого розвитку країн світу має унікальний та безпрецедентний характер з позиції глобальної інтеграції на шляху до соціального прогресу, демократизації, гуманізації суспільства, досягнення миру та демілітаризації [3]. Це стосується і вирішення таких проблем соціального розвитку, як глобальна нерівність, дефіцит ресурсів, що проявляються в соціально-економічних, культурних, гуманітарних розривах (global gaps).

На початку тисячоліття ООН запропонувала програму «Цілі розвитку тисячоліття» (2000–2015 рр.), яка знайшла логічне продовження в програмі «Цілі в області сталого розвитку» (2016–2030 рр.) [4]. Це програми довгострокового розвитку глобального суспільства, спрямовані на вирішення найбільш гострих та актуальних проблем соціального розвитку. Дослідження концептуальних основ, а також проблем практичної реалізації політики сталого розвитку ООН на національному та субнаціональному, регіонально-локальному рівнях шляхом втілення стратегічних «Цілей тисячоліття» є актуальним напрямом соціально-політичних наук, потребує наукової популяризації та широкого висвітлення як у науковому, так і в публічному просторі.

Метою статті є аналіз змісту, передумов та факторів реалізації програм ООН – «Цілі розвитку тисячоліття» та «Цілі в області сталого розвитку» – як довгострокових стратегій глобального розвитку.

Різні аспекти теорії та політики сталого розвитку, зокрема збереження природи, глобальні загрози та проблеми глобального розвитку знайшли відображення в широкому колі наукових праць західних та вітчизняних дослідників. До них можна віднести наукові роботи таких авторів, як Р. Стіверс, Деніс та Донелла Медоуз, Д. Форрестер, А. Лейзерович, М. Месарович, Е. Пестель, Р. Кейтс, Т. Перріс, Дж. Хулс, Б. Ален, Дж. Паул, А. Вагнер, Р. Дасгупта, Й. Рандерс, Д. Кортен, А. Маплес, П. Віктор, Л. Браун, К. Холінг, Р. Констанза, А. Аتكіссон, Е. Вайкзекер, К. Харгрувс, Е. Ловінс, Н. Багров, Г. Платонов, Е. Гірусов, В. Крапівін, К. Лосев, В. Данилов-Даниль'ян, С. Дорогунцов, О. Ральчук, О. Білорус, Ю. Мацейко, Г. Трегобчук, Н. Сімченко, Л. Руденко, Б. Данилішин, О. Лібанова, І. Вахович та ін.

Необхідно відзначити особливий внесок в розвиток теорії та концепції сталого розвитку, який зробили в 70–90-і роки Римський клуб (науковці-автори аналітичних доповідей Римського клубу, частина прізвищ яких перерахована вище), а також Всесвітня комісія ООН з питань навколишнього середовища та розвитку під керівництвом Г. Х. Брундланд (жінка-політичний діяч, доктор наук, Норвегія) [5–9].

В цілому розробка та прийняття таких програм глобального розвитку, як «Цілі розвитку тисячоліття ООН» та «Цілі в області сталого розвитку», стали результатом аналітичної роботи цілого покоління дослідників, діяльності ООН та інших міжнародних організацій, ініціатив прогресивних політичних і громадських лідерів.

Лейтмотивом дискурсу навколо проблеми сталого розвитку стало питання збереження природи планети, яка є середовищем і фактором розвитку суспільства. Іншими словами, глобальне управління може бути ефективним і перспективним, якщо воно буде збалансованим щодо розвитку двох систем – екологічної і соціальної [10].

Подальше існування цих двох планетарних систем, як і перспектива їхнього збереження в майбутньому, на сучасному етапі залежить не від природи, а від характеру впливу соціальної системи на екосистему. Це обумовлюється високими темпами розвитку соціальної системи, яка трансформує ресурси природи в ресурси штучного соціокультурного середовища, при цьому руйнує природне середовище прямими або побічними результатами свого розвитку та діяльності. Внаслідок цього природа не витримує і не витримає такого рівня експансії та тиску зі сторони суспільства, який став безпрецедентним в умовах глобальної індустріалізації та демографічного вибуху XX–XXI ст. Екологічна катастрофа набуває ознак найбільшої загрози для подальшого розвитку глобального суспільства. На жаль, зростання екологічних ризиків відбувається на фоні відновлення та загострення соціальних протиріч, конфліктів та криз. Це стосується проявів соціальної нерівності (голод, злиденність, хвороби), деструктивних наслідків індустріалізації та мілітаризації, використання зброї (забруднення середовища, воєнні конфлікти, тероризм, злочинність), а також культурного розриву між країнами світу (нерівний доступ до освіти, інформації, сучасних засобів комунікацій).

Висновок щодо необхідності зміни базової парадигми та основної концепції соціального розвитку в глобальному масштабі знайшов відображення в сучасних теоріях і політиці інвайронменталізму та сталого розвитку. Цей напрям інтелектуальної рефлексії та політичного реагування на гострі проблеми соціального розвитку активно підтримує та втілює в своїй діяльності ООН в якості провідного інституту глобального управління та суб'єкта стратегічного управління розвитком глобального суспільства [11].

У 2000 р. ООН прийняла «Декларацію тисячоліття», в якій були сформовані пріоритети діяльності ООН та країн-учасниць до 2015 р. У цьому документі визначено головне завдання – забезпечення глобалізації як позитивного фактору для розвитку всіх народів світу [12]. Це обумовлюється амбівалентним характером глобалізації: вона одночасно відкриває широкі можливості для розвитку, однак її благами країни користуються досить нерівномірно і нерівномірно розподіляють її витрати. В документі зазначено, що глобалізація може знайти повністю всеохоплюючий і справедливий характер лише за допомогою широкомасштабних і наполегливих зусиль з формування загального справедливого майбутнього, заснованого на загальнолюдських цінностях та на основі збереження культурного різноманіття. Ці зусилля повинні включати політику та заходи на глобальному рівні, які відповідали б потребам країн, що розвиваються, і країн з перехідною економікою при їхній ефективній участі [12].

У «Декларації тисячоліття ООН» визначені основні цінності, які лежать в основі діяльності ООН: свобода, рівність, солідарність, терпимість, повага до природи, спільна відповідальність. Основними цілями розвитку світового товариства ООН визначила мир, безпеку та роззброєння; розвиток та подолання злиденності; охорону навколишнього середовища; захист прав людини, демократизацію управління, подолання всіх форм дискримінації; зміцнення ООН [12].

На основі «Декларації тисячоліття ООН» 189 країн-членів ООН підписали документ «Цілі розвитку тисячоліття ООН», в якому визначалося 8 основних цілей (включно 21 показників) глобального розвитку на період до 2015 року (таблиця 1) [13]. Цілі розвитку тисячоліття були адаптовані до специфіки та рівня розвитку країн, які підтримали визначені стратегії глобального розвитку.

Цілі розвитку тисячоліття ООН (2000–2015 рр.)

1. Ліквідувати абсолютну бідність і голод (3 індикатори).
2. Забезпечити загальну початкову освіту (1 індикатор).
3. Сприяти рівноправності статей і розширенню прав жінок (1 індикатор).
4. Скоротити дитячу смертність (1 індикатор).
5. Поліпшити охорону материнського здоров'я (2 індикатори).
6. Боротися з ВІЛ/СНІДом, малярією і іншими захворюваннями (3 індикатори).
7. Забезпечити екологічну стійкість (4 індикатори).
8. Сформувати всесвітнє партнерство з метою розвитку (6 напрямів).

Процес реалізації Цілей тисячоліття виявився складним та зустрівся зі значними труднощами й перешкодами. Такий висновок знайшов відображення в поточному (проміжному) та заключному аналізі, який провели експерти ООН. У 2015 р. ООН підготувала аналітичний документ під назвою «Цілі тисячоліття ООН: доповідь за 2015 рік» (далі – Доповідь за 2015 рік), в якому були підведені підсумки їх реалізації [14]. Наведемо декілька прикладів позитивних результатів відповідно до цілей:

1. За період 1990–2015 рр. вдалося значно зменшити рівень злиденності у світі (майже вдвічі).
2. За період 2000–2015 рр. охоплення населення початковою освітою у світі зросло з 83 % до 91 %.
3. Зменшились прояви гендерної нерівності в освітній, економічній та управлінській сферах, збільшилось представництво жінок в парламентах з 10 % до 20 %.
4. Дитяча смертність до 5 років та інфекційна захворюваність дітей скоротилась в середньому вдвічі.
5. Значно покращились показники охорони материнства.
6. Досягнуті успіхи в боротьбі з інфекційним захворюваннями, їхнім розповсюдженням.
7. Досягнуті успіхи в забезпеченні людей чистою питною водою, покращені санітарні умови життя, збільшено природоохоронні зони, заборонені озоноруйнівні технології.
8. Досягнуті успіхи у глобальному партнерстві шляхом збільшення допомоги країнам з низьким рівнем соціального розвитку, зменшився розрив у інформаційно-комунікативному просторі [14, с. 4–7].

Однак, незважаючи на досягнуті успіхи, в Доповіді за 2015 рік зроблено висновок про те, що Цілі тисячоліття не виконані та потребують подальших зусиль для їх реалізації. У передмові Доповіді за 2015 рік Генсек ООН Пан Гі Мун зазначив, що «...нерівність зберігається, а досягнутий прогрес був нерівномірним. Бідні верстви населення світу як і раніше в переважній більшості зосереджені в певних частинах світу. В 2011 році майже 60 % з одного мільярда людей, які знаходяться в умовах крайньої бідності в усьому світі, проживали всього в п'яти країнах. Занадто багато жінок продовжують вмирати під час вагітності або від ускладнень, пов'язаних з пологами. Прогрес часто обходить стороною жінок і тих, хто знаходиться на найнижчих щаблях економічної драбини або в несприятливих умовах в силу свого віку, інвалідності або етнічної приналежності. Зберігаються різкі відмінності між сільськими і міськими районами» [14, с. 3].

У період 2012–2015 рр., коли ООН почала підводити підсумки реалізації Цілей тисячоліття, нею було організовано унікальне міжнародне дослідження, яке включало три напрями:

- 1) 88 національних консультацій в країнах, урядам яких ООН надає допомогу;
- 2) 11 тематичних обговорень під керівництвом представників ООН з представниками урядів, громадського сектору та бізнесу та консультації з різними соціальними групами, включно інтерактивні консультації;
- 3) глобальне інтернет-опитування на тему «Мій світ»: з грудня 2012 р. по грудень 2014 р. було опитано біля 800 тис. осіб з 194 країн світу (опитування продовжується в реальному часі – див. далі у статті) [15–16].

Аналітична діяльність в рамках підготовки документів «Цілі тисячоліття ООН: доповідь за 2015 рік», доповідь «Підведення підсумків в області глобального партнерства в цілях розвитку» (2015 р.), а також проведення міжнародного дослідження дозволили ООН не тільки підвести підсумки, а сформулювати новий Порядок денний щодо стратегій глобального розвитку після 2015 року [4; 14].

Так, на 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН 26 вересня 2015 р. була прийнята резолюція «Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року» [17]. В документі визначені 17 цілей та відповідні до них 169 завдань (показників, напрямів діяльності), які спрямовують уряди та країни на подальшу реалізацію Цілей розвитку тисячоліття в деталізованій/розширеній формі (таблиця 2).

У документі відзначено, що наступні 15 років реалізація Цілей сталого розвитку буде включати п'ять основних пріоритетів: люди, планета, процвітання, мир, партнерство. Цілі за завдання в області сталого розвитку мають взаємопов'язаний/взаємозалежний, універсальний, нероздільний та комплексний характер, врахування чого має велике значення для успішної їх реалізації. Основний результат досягнення Цілей – докорінне поліпшення життя людей та зміна світу на краще [17].

Таблиця 2

Цілі в області сталого розвитку (2015–2030 рр.)

1.	Повсюдна ліквідація бідності в усіх її формах.
2.	Ліквідація голоду, забезпечення продовольчої безпеки та поліпшення харчування і сприяння сталому розвитку сільського господарства.
3.	Забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх в будь-якому віці.
4.	Забезпечення всеохоплюючої і справедливої якісної освіти і заохочення навчання протягом усього життя для всіх.
5.	Забезпечення гендерної рівності та розширення прав і можливостей усіх жінок і дівчат.
6.	Забезпечення наявності та раціональне використання водних ресурсів та санітарії для всіх.
7.	Забезпечення доступу до недорогих, надійних, стійких і сучасних джерел енергії для всіх.
8.	Сприяння неухильному, всеохоплюючому і сталому економічному зростанню, повній та продуктивній зайнятості та гідній роботі для всіх.
9.	Створення міцної інфраструктури, сприяння забезпеченню всеохоплюючої і стійкої індустріалізації та впровадженню інновацій.
10.	Зниження рівня нерівності всередині країн і між ними.
11.	Забезпечення відкритості, безпеки, життєстійкості і стійкості міст і населених пунктів.
12.	Забезпечення раціональних моделей споживання і виробництва.
13.	Ухвалення термінових заходів боротьби зі зміною клімату і її наслідками.

14.	Збереження та раціональне використання океанів, морів і морських ресурсів в інтересах сталого розвитку.
15.	Захист, відновлення екосистем суші і сприяння їхньому раціональному використанню, раціональне управління лісами, боротьба з опустелюванням, припинення і повернення назад процесу деградації земель та припинення процесу втрати біологічного різноманіття.
16.	Сприяння побудові миролюбних і відкритих суспільств в інтересах сталого розвитку, забезпечення доступу до правосуддя для всіх і створення ефективних, підзвітних і заснованих на широкій участі установ на всіх рівнях.
17.	Зміцнення засобів досягнення сталого розвитку та активізація роботи механізмів глобального партнерства в інтересах сталого розвитку.

У квітні 2016 р. представники всіх країн-членів ООН зібрались на церемонії підписання Паризької угоди щодо клімату (ціль 13), напередодні якої вони обговорювали перспективи та проблеми реалізації нового Порядку денного в області сталого розвитку [4]. Це підтверджує не тільки важливість Цілей в області сталого розвитку, а й тісний взаємозв'язок між стратегіями соціального розвитку та збереженням природи, зокрема протидії змінам клімату.

Аналіз змісту 17 цілей в області сталого розвитку дозволяє умовно об'єднати їх в чотири проблемні блоки:

1. Блок соціальних проблем: подолання нерівності та її вкрай негативних проявів – злиденності та голоду; здоровий спосіб життя та якісна охорона здоров'я; підвищення якості життя.
2. Блок економічних проблем: економічне зростання, оптимізація виробництва та споживання; розвиток зеленої енергетики та інфраструктури.
3. Блок екологічних проблем: збереження природи та клімату, раціональне використання природних ресурсів.
4. Блок політико-правових проблем та захисту прав людини: демократизація та гуманізація суспільства, партнерство заради сталого розвитку; забезпечення гендерної рівності.

Очевидно, що програма ООН «17 Цілей в області сталого розвитку» до 2030 р. визначила унікальну, комплексну і довгострокову мегастратегію глобального розвитку. За своїми сутністю та змістом ця стратегія відповідає цінностям неогуманізму, розвиненого демократизму та інвайронменталізму. Тому практична реалізація даного стратегічного курсу має великий потенціал прогресивного конструктивного значення.

На жаль, процес реалізації «17 Цілей в області сталого розвитку», як і попередніх «Цілей розвитку тисячоліття», є дуже складним, зустріне багато перешкод та обмежень, в перспективі не отримає достатньої підтримки з боку економічних, політичних та ідеологічних інститутів та ін. [17].

У першу чергу це стосується інформаційно-аналітичних основ реалізації Цілей ООН. Статистичний та соціологічний моніторинг стану справ та результатів політики сталого розвитку потребує вдосконалення його інформаційних та наукових технологій, передбачає: досягнення прозорості та адекватності в діяльності інформаційно-аналітичних організацій, а також максимальної уніфікації/узгодження показників моніторингу між країнами-членами ООН.

По-друге, глобальні розриви, національні інтереси країн та глобальна конкуренція значною мірою ускладнюють і гальмують процеси інтеграції та розвитку партнерства в інтересах сталого розвитку.

По-третє, корумпованість, подвійні стандарти, популізм та недостатній рівень відкритості діяльності урядів, політичного класу та політичних еліт країн, що

отримують допомогу ООН, і країн-донорів, а також застарілі політико-управлінські механізми (інституціональна інерція) негативно впливають на реалізацію Цілей ООН.

По-четверте, недостатній рівень інформованості населення країн світу щодо проблем глобального розвитку, стратегічних цілей ООН на фоні низької соціальної, правової та політичної компетентності обмежує процес інтеграції людей навколо цінностей та платформ, програм та політики ООН в області сталого розвитку та збереження природи.

По-п'яте, різноманітність культурного та ідеологічного розвитку країн і народів світу обумовлює неоднакове розуміння цілей, завдань та засобів щодо змісту та напрямів економічного розвитку, необхідності і технологій збереження природи, шляхів досягнення миру, боротьби з нерівністю та дискримінацією тощо.

По-шосте, екологічна культура та ставлення до природи значної частини населення або має низький рівень і деструктивний характер, або знаходиться у протиріччі з крайньою бідністю, неграмотністю, примітивністю та аморальністю поведінки тих або інших груп людей, або виступає їх проявом.

Отже, існує широке коло факторів-бар'єрів, які ускладнювали та будуть ускладнювати просування глобального суспільства на шляху сталого розвитку. Їх подолання, напевно, залежить від активності прогресивних та демократичних еліт, представників середнього класу та громадянського суспільства, яким необхідно і надалі об'єднуватись навколо загальнолюдських гуманістичних цінностей, цілей сталого прогресивного розвитку, а також включатись у всі форми солідарної діяльності та партнерства в сферах практичної реалізації глобальних цілей ООН.

Зауважимо, що особлива роль в реалізації цілей прогресивного розвитку належить інтелектуальній, в першу чергу науковій спільноті. У такому аспекті подальше дослідження умов та факторів розвитку теорії та практики сталого розвитку на глобальному, національному та локальному рівнях дозволить визначати шляхи ефективної реалізації Цілей ООН в області сталого розвитку, адаптувати глобальні стратегії до рівня їх локального втілення.

Науковці мають значний потенціал впливу на процеси демократизації та гуманізації суспільного життя через використання дослідницьких, інформаційно-аналітичних, прогностичних, соціоінженерних/проектних, комунікативних, освітніх та виховних технологій. Тому об'єднання науковців усіх напрямів з освітянами та журналістами здатні сформулювати інформаційну, ціннісну та ідеологічну платформи для інтеграції суспільства навколо стратегічних завдань прогресивного розвитку, збереження природи, досягнення миру та справедливості у всіх країнах світу, закладених в програмах ООН, зокрема в «Цілях в області сталого розвитку» на період 2015–2030 рр. та в наступних програмах глобального розвитку.

На завершення статті наведемо приклад щодо можливостей глобальної соціології, яка дозволяє визначити та проаналізувати ті проблеми, які найбільше турбують людей планети Земля. Подібні дослідження можливі тільки на основі використання сучасних інформаційно-комп'ютерних технологій, Інтернету. Вони можуть проводитись на всіх рівнях – від глобального до локального, а також можуть бути частиною або основою моніторингових/лонгітюдних досліджень громадських настроїв.

Глобальне опитування (див. вище), яке стало елементом дослідницької програми при підготовці «Цілей в області сталого розвитку», не було обмежено періодом 2012–2015 рр., а продовжено і продовжується в реальному часі завдяки Інтернету та сучасним технологіям проведення соціологічних досліджень. Впродовж 2015 р. команда організаторів глобального опитування «My World» («Мій світ») представила звіти після проходження вибірки в 7 та 8 млн опитаних респондентів з 194 країн світу [18–19].

На момент 6 червня 2016 р. на сайті глобального опитування було зареєстровано 9 млн. 725 тис. респондентів, які визначили ті сфери та проблеми життя, які найбільш важливі та хвилюють їх та їх сім'ї [18]. Анкета включає 1 питання та 16 варіантів відповіді, можливість вибрати 6 варіантів та додати свій варіант відповіді на 17 мовах світу. При обробці результатів глобального опитування враховується стать, вік, освіта, країна проживання респондентів. Результати опитування у формі рейтингу важливості сфер життя / вирішення тих або інших проблем відображено на сайті «My World» та представлено на рис. 1 (адаптовано автором статті) [18].

Найбільше значення для людей планети мають:

- доступність та якість освіти;
- підвищення рівня охорони здоров'я;
- підвищення кількості робочих місць;
- чесний та ефективний уряд;
- доступна поживна їжа (рис. 1).

Зауважимо, що результати при останній вибірці 9,7 млн респондентів у цілому не відрізняються від результатів опитування на етапах, коли вибірка склала 7 та 8 млн опитаних у 2015 р. [18–19].

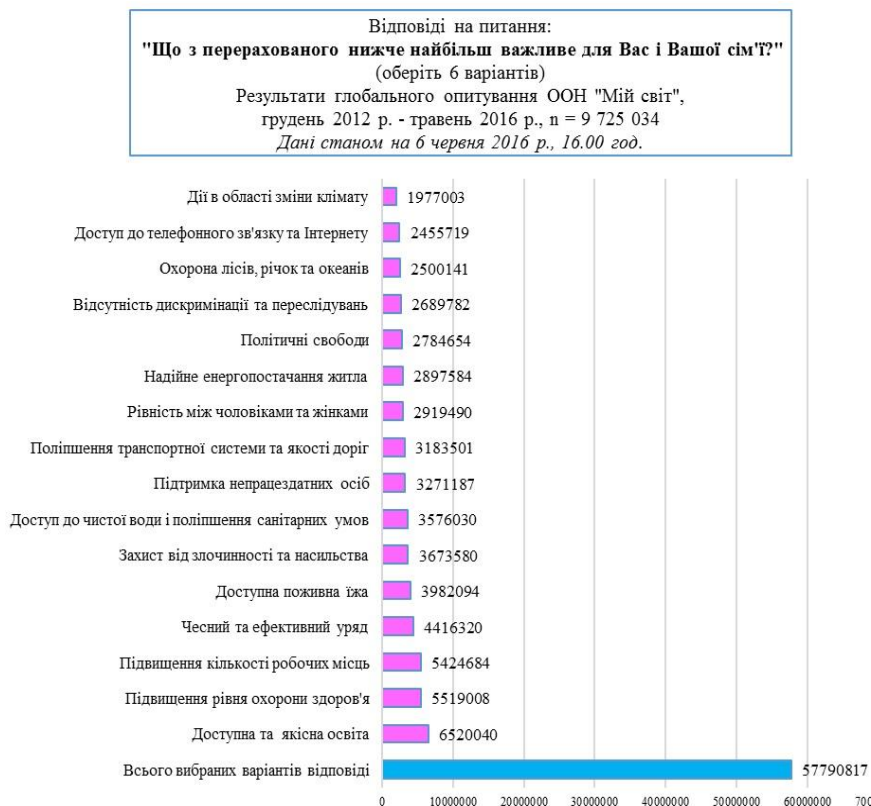

Рис. 1. Рейтинг важливості сфер життя / вирішення тих або інших проблем

Результати даного дослідження дозволяють зробити висновок про різноманітність проблем, які хвилюють людей планети в першу чергу, незалежно від континентів та рівня розвитку країн – від освіти та здоров'я до економічних, політичних та соціальних проблем. Прагнення до вирішення таких проблем знайшли відображення в концептуальних та стратегічних документах ООН, аналізу яких була присвячена дана стаття. На думку автора, процес втілення інтересів людей в нормах та діяльності міжнародних організацій і національних урядів є необхідним елементом їх інституціоналізації у сфері політики як соціального управління всіх рівнів. Це також є важливою передумовою глобальної інтеграції та фактором успішної реалізації цілей та завдань політики сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Krapivin V. Globalisation and Sustainable Development: Environmental Agendas / V. Krapivin. – Springer Science & Business Media, 2007. – 304 p.
2. Білорус О. Г. Глобальна перспектива і сталий розвиток / О. Г. Білорус, Ю. М. Мацейко. – К. : МАУП, 2005. – 492 с.
3. Мантатов В. В. Синергійные стратегии для человеческого развития и окружающей среды [Електронний ресурс] / В. В. Мантатов, Л. В. Мантатова // Вестник Бурятского государственного университета. – 2013. – № 6. – С. 14–19. – Режим доступу : <http://cyberleninka.ru/article/n/sinergiyne-strategii-dlya-chelovecheskogo-razvitiya-i-okruzhayuschey-sredy>
4. Цели в области устойчивого развития [Електронний ресурс] // Официальный сайт ООН. – Режим доступу : <http://www.un.org/sustainabledevelopment/ru/>
5. Meadows D. Limits to Growth: The 30-Year Update / D. Meadows, D. Meadows, J. Randers. – Chelsea Green Publishing, 2004. – 368 p.
6. Форрестер Д. Мировая динамика / Д. Форрестер. – М. : АСТ, 2006. – С. 384.
7. Гвишиани Д. М. Гределы роста – первый доклад Римскому клубу [Електронний ресурс] / Д. М. Гвишиани – Режим доступу : http://www.ihst.ru/~biosphere/Mag_2/gvishiani.htm
8. Randers J. Report to the Club of Rome «2052 – A Global Forecast for the Next Forty Years» [Електронний ресурс] / J. Randers // The Club of Rome. – Режим доступу : <http://www.clubofrome.org/?p=703>
9. Доклад Всемирной комиссии по вопросам окружающей среды и развития. «Наше общее будущее» [Електронний ресурс] // Официальный сайт ООН. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf>
10. Дорогунцов С. Сталий розвиток – цивілізаційний діалог природи і культури [Електронний ресурс] / С. Дорогунцов, О. Ральчук // Вісник Національної академії наук України. – 2001. – № 10. – С. 16–32. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2001_10_4.pdf
11. Что такое Рио + 20? / Будущее, которое мы хотим [Електронний ресурс] // Официальный сайт ООН. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/sustainablefuture/about.shtml>
12. Декларация тысячелетия Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/summitdecl.shtml
13. Цілі Розвитку Тисячоліття. Україна. 2000–2015. Національна доповідь [Електронний ресурс]. – К., 2015. – 124 с. – Режим доступу :

- http://un.org.ua/images/stories/docs/2015_MDGs_Ukraine_Report_ukr.pdf
14. Цели развития тысячелетия: Доклад за 2015 год [Електронний ресурс] // Официальный сайт ООН. – Режим доступа : <http://www.un.org/ru/millenniumgoals/mdgreport2015.pdf>
 15. Диалоги по осуществлению Повестки дня в области развития на период после 2015 года [Електронний ресурс] // The world we want. – Режим доступа : <https://www.worldwewant2030.org/>
 16. Глобальный опрос «Мой мир» [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://vote.myworld2015.org/>
 17. Резолюция, принятая Генеральной Ассамблеей 25 сентября 2015 года 70/1. Преобразование нашего мира: Повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года [Електронний ресурс] // Официальный сайт ООН. – Режим доступа : <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/291/92/PDF/N1529192.pdf?OpenElement>
 18. Myworld Analytcs – Глобальный опрос «Мой мир» [Електронний ресурс]. – Режим доступа : <http://data.myworld2015.org/>
 19. We the Peoples – Celebrating 8 million voices report [Електронний ресурс] // Sustainable Development Goals. – Новости и блог. – Режим доступа : <https://blog.sdgactioncampaign.org/8million/>

УДК 323.2 (497.2)

Бурдяк В. І.

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ БОЛГАРІЇ ДО УМОВ РОЗВИТКУ В СКЛАДІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

У статті досліджено інтеграцію Республіки Болгарія до ЄС та розвиток держави в умовах Співтовариства. Проаналізовані напрями інтеграційних вимог ЄС до Болгарії, зміни в діяльності урядових команд та провідних політичних партій. Наголошено, що інтеграційний процес, який переживає держава, неоднозначний з точки зору способів подальшого розвитку, кінцевих результатів, протестних настроїв і застосування досвіду модернізації всіх сфер суспільства для досягнення рівня країни-члена ЄС.

Ключові слова: Європейський Союз, Республіка Болгарія, політичні партії, парламентські та президентські вибори, європейська інтеграція.

Бурдяк В. І. Особенности адаптации Болгарии к условиям развития в составе Европейского Союза.

В статье исследовано интеграцию Республики Болгария в ЕС и развитие государства в условиях Сообщества. Проанализированы направления интеграционных требований ЕС к Болгарии, изменения в деятельности правительственных команд и ведущих политических партий. Отмечено, что интеграционный процесс, который переживает государство, неоднозначный с точки зрения способов дальнейшего развития, конечных результатов, протестных настроений и применения опыта модернизации всех сфер общества для достижения уровня страны-члена ЕС.

Наукове видання

ПАНОРАМА ПОЛІТОЛОГІЧНИХ СТУДІЙ

Науковий вісник РДГУ

Випуск 14

П–16 Панорама політологічних студій : Науковий вісник
Рівненського державного гуманітарного університету. – Рівне :
РДГУ, 2016. – Вип. 14. – 284 с.

УДК 32
ББК 66.0

Підписано до друку 31.03.2016 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 23,8. Замовлення №190/1. Наклад 300

Віддруковано засобами різнографічного друку
ПП Самборський І.О.
33028, м. Рівне, вул. Княгині Ольги, 8